

UITgezocht:

Reddingsactie van de Witte rapunzel in Brabant

Dit voorjaar heeft FLORON in samenwerking met de gemeente Breda, Staatsbosbeheer en de Radboud Universiteit een kweekprogramma opgezet voor het behoud van de Witte rapunzel in het Ulvenhoutse Voorbos en landgoed Wolfslaar. Aanleiding hiervoor was de sterke achteruitgang van deze zeer zeldzame en bedreigde soort.

Een zeldzame bosplant

De Witte rapunzel (*Phyteuma spicatum subsp. spicatum*) is een langlevende plant die overwintert met een raapvormig verdikte wortel. In Nederland is de Witte rapunzel altijd zeldzaam geweest. Alleen West-Brabant kende een concentratie van groeiplaatsen, maar daar is ze de afgelopen jaren sterk achteruitgegaan. Waar in de jaren 80 nog circa 850 planten stonden, waren dat er in 2003 nog maar 250 en is dit aantal in 2016 nogmaals gehalveerd. Omdat de planten tientallen jaren oud kunnen worden, kan het uitblijven van verjonging lang onopgemerkt blijven.

Witte rapunzel in het Ulvenhoutse Voorbos. Foto: Peter Meininger.

Oorzaken achteruitgang

In 2016 heeft FLORON de oorzaken van de achteruitgang van de Witte rapunzel in West-Brabant onderzocht en advies gegeven voor het herstel van de soort. De voorgestelde maatregelen, zoals het verbeteren van de lichtinval in het bos en het creëren van kiemplekken, zijn voortvarend opgepakt door de gemeente Breda en SBB. Dat heeft dit jaar al gelijk tot meer bloeiende planten geleid! Maar alleen hiermee is de soort

nog niet gered. De planten in het onderzochte gebied staan namelijk in vijf geïsoleerde deelpopulaties, en in elk ligt het aantal bloeiende planten ver onder de kritische grens voor een levensvatbare populatie. De Witte rapunzel is voor een goede zaadzetting namelijk afhankelijk van kruisbestuiving tussen genetisch verschillende planten. In de kleine populaties is maar weinig genetische variatie beschikbaar en de afstand tussen de deelpopulaties is voor de bestuivers (met name weidehommels) te groot om te overbruggen.

een groeiplaats, hoe minder zaaddozen en zaden de aren bevatten. Ook was de kiemkracht van zaden afkomstig uit de kleine populaties erg laag (2-8%) ten opzichte van de grootste populatie (22%). Dit laat zien dat genetische versterking van de kleine populaties hard nodig is!

Het vervolg

Inmiddels zijn er zo'n 400 Witte rapunzels uitgeplant op een ex-situ kweekbed van de gemeente Breda. Wanneer de planten gaan bloeien, kunnen ze kruisbestuiven en zo vitaal zaad produceren. Dit zaad kan gebruikt worden om de genetische variatie op de huidige groeiplaatsen te vergroten. Zo kunnen wij ook in de toekomst van de Witte rapunzel genieten in het Brabantse bos!

Tekst: Froukje Postma

De opkweek van de Witte rapunzel in de kas van de Radboud Universiteit Nijmegen. Foto: Froukje Postma.

Problemen zaadzetting

In het voorjaar van 2017 zijn in een kas planten opgekweekt met zaad afkomstig van de verschillende groeiplaatsen. Hierbij zagen we dat kleine populaties inderdaad problemen met de zaadzetting lijken te hebben. Hoe minder bloeiaren op